

Artikkeli

VERTAISARVIOITU
KOLLEGIALT GRANSKAD
PEER-REVIEWED
www.tsv.fi/tunnus

Talous ja politiikka törmäyskurssilla: Talouskurin järki *The Economist* -lehdessä

Tarkastelen tässä artikkelissa, miten journalismissa on historiallisesti tulkittu talouskuria, talouspoliittista ideaa, josta on tullut erityisen kiistelty finanssikriisin ja eurokriisin vanavedessä. Pohdin artikkelissa kysymystä journalismin historiallisten ammatti-ihanteiden valossa ja käytän aineistona brittiläisen talouslehden *The Economistin* talouskuria koskevaa kirjoittelua vuosilta 1947–2012. Tukeudun artikkelissa genealogiseen luentaan, jonka avulla tulkitseen lehden talouskurikirjoittelua journalismin historiallisia ihanteita ja tavoitteita vasten. Artikkelissa väitän, että *The Economistissa* talouskuri saa oikeutuksensa markkinoiden vaatimuksista ja talouden tosiasioista. Talouskuria haastavat ideat näyttäytyvät usein järjettömyytenä, jota ajavat eteenpäin poliittiset paineet tai ideologiset pyrkimykset. Väitän, että lehden tapa käsitellä talouskurin kaltaista poliittista ideaa on ominainen liberaalille ammattijournalismille, joka on historiallisesti pyrkinyt toimimaan julkisena järjen ja yhteisen hyvän äänenä. Talouspolitiikkaan liittyvässä kirjoittelussa journalismin muut arvot, kuten demokratia ja kansan palvelu, joutuvat paikoin törmäyskurssille markkinoiden ja taloudellisten pakkojen vaatimuksia korostavan järjen kanssa. Näitä ristiriitoja käsitellessään journalismi joutuu kasvojen liberalismiin demokraattisten rajojen kanssa.

AVAINSANAT: journalismi, järki, talouskuri, talouspolitiikka, liberalismi, *The Economist*

Talouskuri (*austerity*)¹ on aikamme vaikutusvaltaisimpia ja kiistellyimpiä poliittisia ideoita. Talouskurin idean mukaan taloutta on taantumaa tai laman tullen sopeutettava julkisia menoja ja palkkoja leikkaamalla. Talouskurista tuli globaali puheenaihe vuosien 2008–2009 finanssikriisin ja sitä seuranneen eurokriisin vuoksi. Talouskurista on keskusteltu eritoten Euroopassa, missä poliittiset eliitit ryhtyivät vuonna 2010 kamppailemaan eurokriisiä vastaan leikkaamalla julkisia menoja ja uudistamalla kansantalouksien rakenteita entistä kilpailukykyisemmiksi (Blyth 2013).

Myös journalismin tutkijat ovat pohtineet ankarasti journalismin tapaa käsitellä leikkauspolitiikkaa. Tähänastinen tutkimus ei anna mairittelevaa kuvaa journalismin kyvystä järjestää monipuolista keskustelua talouspolitiikan suurista linjoista. Journalismin

rooliksi on päinvastoin jäänyt oikeuttaa leikkauksia ja marginalisoida vaihtoehtoisia poliittisia ideoita. Vuosina 2010–2012 eurooppalainen lehdistö kehysti talouskurin ja kilpailukykyä kohentavat rakenteelliset uudistukset eurokriisin ensisijaisiksi ratkaisuiksi (Ojala & Harjuniemi 2016). Brittimediaa hallitsi vuosina 2008–2015 tulkinta, jossa leikkaukset esitettiin kipeäksi mutta väistämättömäksi reaktioksi finanssikriisin aiheuttamaan velkaantumiseen (Basu 2017). Yhdysvaltalainen journalismi puolestaan esitti talouskurin arkijärkiseksi ratkaisuksi, kun se kirjoitti Kreikan talouskriisistä vuosina 2009 ja 2010 (Tracy 2012). Sama ajatus on dominoinut myös suomalaista eurokriisijournalismia, jossa ääneen ovat päässeet leikkauksia vaatineet poliittiset eliitit (Harjuniemi ym. 2015).

Journalismin ja talouskuripolitiikan suhdetta on siis viime vuosina tutkittu taajaan, mutta pohdinnoissa on keskitytty finansi- ja eurokriisin vuosiin. Tutkimuskentällä siis on tilaa aiheen historiallisille kartoituksille. Niinpä kysyn tässä artikkelissa, miten journalismissa on historiallisesti tulkittu talouskurin ideaa. Käytän aineistonani vaikutusvaltaisen, monia journalistisia ihanteita ilmentävän brittiläisen *The Economist* -lehden talouskuria koskevaa kirjoittelua vuosien 1947 ja 2012 väliltä. Lähestyn tässä artikkelissa aihetta journalismin ammatti-ideologian ja journalismin historian näkökulmasta. Journalismin ammatti-ideologialla tarkoitan journalistien työtä ja itseymmärrystä ohjaavia käytäntöjä ja arvoja, joihin kuuluvat muun muassa objektiivisuuden ja rationaalisuuden ihanteet (Deuze 2005; Reunanen 2014). Ammattimaiselle journalismille on ominaista ajatus, että politiikkaa voi tarkkailla järjen ja tosiasioiden linssin läpi poliittista sitoutumista vältellen. Tästä näkökulmasta on kiinnostavaa kysyä, miten journalismissa on historiallisesti käsitelty talouskurin kaltaista kiisteltyä poliittista ideaa. Näin yritän Michel Foucault'n ajatusten innoittaman genealogisen luennan kautta ymmärtää journalismin talouspoliittisia puhetapoja: niiden historiaa sekä tapaa tuottaa järkeä ja totuutta erilaisissa tilanteissa.

Artikkelin rakenne on seuraava. Avaan ensin journalismin ja politiikan suhdetta journalismin ammatti-ideologian näkökulmasta. Esittelen myös aiempaa tutkimusta journalismin talouskurikirjoittelusta. Tämän jälkeen perustelen, miksi *The Economist* on oivalinen tutkimuskohde journalismin ja poliittisten ideoiden suhteesta kiinnostuneille. Ennen analyysia esittelen genealogisen luennan menetelmän, jonka avulla paikannan lehdestä erilaisia talouskuriin liittyviä logiikkoja ja järkeilyjä. Tulosten esittelyn jälkeen pohdin vielä journalismin jännitteistä suhdetta talouspoliittisiin kysymyksiin: ammattimainen, liberaali journalismi on sitoutunut edustamaan demokratian arvoja, mutta toisaalta politiikka ja kansa voivat erityisesti talousjournalismissa edustaa järjettömyyttä, joka hankaloittaa järkevien päätösten tekoa. Näin myös journalismin on yritettävä ratkoa liberalismiin ”demokraattista paradoksia” (Mouffe 2009): mitä tehdä kun demokratia ja politiikka tuottavat ei-liberaaleja lopputuloksia tai politiikkaideoita?

Journalismin ammatti-ideologia, politiikka ja talouskuri

Journalismin tapaa käsitellä politiikkaa leimaa pyrkimys objektiivisuuteen: journalismissa yritetään tulkita politiikkaa neutraalisti ja tasapuolisesti. Selvimmin tämä pyr-

kimys ilmenee siinä, että alan ammatti-ideologiassa – niissä käytännöissä ja arvoissa, jotka ohjaavat journalistin työtä ja joiden varaan journalistin ymmärrys työstään rakentuu – objektiivisuuden ajatuksella on elimellinen rooli (Schudson 2001; Zelizer 2004; Pöyhtäri ym. 2016). Journalistin tulee pyrkiä välittämään yleisölleen maailmasta mahdollisimman ”totuudenmukainen, tasapuolinen ja tosiasioita vastaava kuva” (Pöyhtäri ym. 2016, 4). Tällaisia ”korkean modernin” (Hallin 1992) journalistisia ihanteita ovat tietysti koetelleet journalismin kaupallistuminen ja viihteellistyminen samoin kuin entistä kilpailullisemmaksi muuttunut, teknologisesti pirstaloitunut mediaympäristö. Esimerkiksi yhdysvaltalainen tv-journalismi on muuttunut puolueellisemmaksi, tulkitsevemmaksi ja teatraalisemmaksi sitten 1950–70-lukujen objektiivisen journalismin kultakauden (Baym 2009). Objektiivisuuden ihanteen hapertumisesta huolimatta tasapuolisuuden ja puolueettomuuden ihanteet pitävät edelleen pintansa journalistien toimintaa ohjaavina arvoina – toimivatpa nämä sitten uutistyydyssä tai vapaamman mielipiteenilmaisun sallivan journalismin parissa (Phelan 2014, 98).

Objektiivinen journalismi luottaa järjen ääneen. Alalla on tavattu uskoa siihen, että maailmaa voidaan tulkita puolueettomasti järjen ja asiantuntijatiedon avulla (Kantola 2016, 424–425). Järjen nimiin vannovat journalistit ovat vältelleet tunteita ja poliittisia ideologioita ja tukeutuneet ajatukseen siitä, että he edustavat työssään poliittisten intressien ja eturyhmien sijasta kansalaisten yhteistä hyvää (Entman 1989, 30; Hallin 1992, 15–16; Schudson 2001, 150; Phelan 2014, 109–110; Jutel 2016, 1134). Voi ajatella, että journalismissa ruumiillistuu modernin yhteiskunnan eetos: luottamus siihen, että yhteiskuntaa voidaan järkeen nojautuen kehittää parempaan suuntaan (Kantola 2011, 24–25).

Käsitteet järki ja moderni liittyvät kiinteästi journalismin itseymmärrykseen. Ajatus järjenkäytön elimellisyydestä on tärkeässä osassa länsimaisessa modernissa maailmankuvassa, jossa on uskottu universaaliin, järjen ehdoilla tapahtuvaan edistykseen (Touraine 1990). Valistuksen filosofit nostivat nimenomaan järjen ensisijaiseksi tavaksi irrottautua kaikista sellaisista perinteisistä auktoriteeteista ja instituutioista, jotka eivät kestä kriittistä, järkiperaista tarkastelua. Valistuksen perinteessä järjenkäyttö merkitsi vapautumista ”taikauskosta, ennakkoluuloista ja erheistä” (Koivisto ym. 1995, xiii). Samalla tavalla journalistit ovat uskoneet siihen, että he voivat palvella yhteistä hyvää ja uudistaa yhteiskuntaa auktoriteetteja haastavan järjen ja faktojen voimalla (Kantola 2016, 424–426).

Journalismi on tavattu ymmärtää julkisena järjenkäytön muotona. Jürgen Habermas, julkisuuden teoreetikoista nimekkäin ja vaikutusvaltaisain, ymmärsi julkisuuden nimenomaan julkiseksi järjenkäytön tavaksi. Habermas (2004) analysoi sitä, miten julkiseen järjenkäyttöön ja debatointiin perustuva ”porvarillinen julkisuus” alkoi 1600-luvulta alkaen haastaa näytösluontoista julkisen toiminnan tyyliä, jolla sementoitiin valtaapitävien asemaa. Tämä liberaali kertomus järjenkäyttöön perustuvan porvarillisen julkisuuden esiinmarssista nostaa jalustalle journalismin varhaiset muodot: argumentit liikkivat porvariston keskuudessa journalismin välityksellä ja journalismi rakensi uuden poliittisen luokan itseymmärrystä (Curran 2002, 44–45; Conboy 2004, 45–52).

Journalismin ja voimistuvan porvariston etujen vaihteittaisesta yhteen kietoutumisesta alkaa hahmottua se journalismin ”myytti” (Conboy 2004, 101), jossa objektiiv-

nen journalismi toimii kansaa edustavana vallan vahtikoirana tai neljäntenä valtiomahtina. Britanniassa journalismi alkoi vapautua poliittisesta kontrollista 1800-luvun puolivälissä, mutta samalla journalismi kytkeytyi entistä tiiviimmin osaksi kapitalistista markkinataloutta: vakaasta talouskehityksestä riippuvainen, mahdollisimman suuria lukijamääriä tavoitteleva liberaali journalismi alkoi ammattimaistua, etäännyä radikaalista perinnöstään ja lähestyä poliittista konsensusta, josta käsin journalismi saattoi puhutella voimistuvaa keskiluokkaa ja ylläpitää sosiaalista järjestystä (Conboy 2004, 100–110; Curran 1978, 60). Tässä kohden ajatus vahtikoirasta, joka pitää silmällä valtaapitäviä kansan nimissä, tarjosi kapitalistiseen talousmalliin sitoutuneelle ammattijournalismille tavan oikeuttaa itsensä lukijoiden silmissä (Conboy 2004, 100).

Yllä kuvattu kehitys vaikuttaa siihen, millainen on journalismin politiikkakäsitys. Journalismin politiikkakäsitystä voi pitää rationalistisena, sillä siinä korostuu ajatus järkeen pohjaavasta keskustelusta, jolla pyritään silottamaan eturistiriitoja ja ratkomaan yhteisiä ongelmia konsensuksen nimissä (Reunanen 2014). Vaikka journalismissa usein korostuvatkin erimielisyydet ja kiistat, on journalismin ytimessä ajatus siitä, että politiikassa on mahdollista saavuttaa yhteisymmärrys, kun journalismi heijastaa ja tukee monipuolista ja valistunutta julkista keskustelua (Raeijmaekers & Maesele 2017, 653–655). Tällainen politiikkakäsitys poikkeaa siis oleellisesti sellaisista määrittelyistä, joissa korostetaan politiikan sovittamattomalla tavalla ristiriitaista luonnetta (Mouffe 2005). Tutkijat ovat kutsuneet journalismin maailmankuvaa myös ideologioiden vastaiseksi tai jälki-ideologiseksi (Phelan 2014, 97–99; Raeijmaekers & Maesele 2017; 652–653). Journalisti asettuu poliittisten kiistojen yläpuolelle ja etsii poliittisiin konflikteihin asiantuntijatietoon perustuvia ratkaisuja (Raeijmaekers & Maesele 2017).

Ilmeiseksi kysymyksesi nousee tietysti se, ketkä edustavat tai mikä edustaa milloinkin journalismille ”järkeä” poliittisissa kysymyksissä. Journalismin kriittinen tutkimusperinne on osoittanut, että journalismi myötäilee usein yhteiskunnallisten eliittien näkemyksiä (Hall ym. 1978; Herman & Chomsky 1988). Talouspolitiikan osalta tutkimustulokset ovat samansuuntaisia: talouspoliittisissa kysymyksissä journalismi asettaa usein etusijalle liike-elämän näkemykset (Jacobsson 2016). Journalismi saattaa hakea järjen äänen myös tai taloustiedettä edustavilta ekonomisteilta, joita journalistit arvostavat ja joiden ajatusmaailmaan he samastuvat (Pedroso & Undurraga 2017).

Järjen äänellä puhuva journalismi on siis väistämättä arvottavaa. Kertoessaan työtaistelusta 1970-luvun Britanniassa journalistit esittivät ammattiliitot ja niiden palkkavaatimukset vastuuttomina ja ylimitoitettuina, kun taas maan hallituksen kanta näyttäytyi yleisen edun mukaisena (Philo ym. 1995). Ruotsin 1990-luvun taluskriisin yhteydessä journalismi nosti markkinat Ruotsin talouspolitiikkaa valvovan tuomarin asemaan (Mårtenson 2000). Samoin taluslehti *Financial Times* käsitteli Thaimaan vuoden 1997 valuuttakriisiä tavalla, jossa hallituksen myöntyminen globaalien markkinoiden esittämiin vaatimuksiin oli ainoaa vastuullista politiikkaa (Durham 2007). Globaalin finanssikriisin jälkeen journalistit ovat esittäneet eliittien vaatiman leikkauksipolitiikan ja rakenteellisten uudistusten yhdistelmän kriisin väistämättömäksi ratkaisuksi (Mylonas 2014; Doudaki 2015; Berry 2016).

Tässä artikkelissa tutkin, miten järjenkäyttöön nojaava journalismi on historiallisesti tulkinnut talouskurin ideaa. Talouskurista on keskusteltu vilkkaasti vuosien 2008–2009 finanssikriisin jälkeen, mutta käsite on vaikuttanut politiikassa jo toisen maailmansodan jälkeisistä vuosista alkaen. Tällöin termillä viitattiin yksityisen kulutuksen säännöstelyyn sodasta toipuissa yhteiskunnissa (Zweigner–Bargielowska 2000; Kynaston 2007; Anderson & Minneman 2014).

1970-luvulta lähtien talouskurin idea on saanut poliittista vaikutusvaltaa osana uusliberalistista käännettä, jossa keynesiläiset talouspoliittiset opit haastettiin. Muutamina toisen maailmansodan jälkeisinä vuosikymmeninä taloustieteilijät ja poliitikot korostivat aktiivisen finanssi- ja rahapolitiikan merkitystä täystyöllisyyden ja talouskasvun tavoittelussa (Maatsch 2014, 98). Bretton-Woods-järjestelmän romahdus vuonna 1973, saman vuosikymmenen öljykriisit sekä työttömyyden ja korkean inflaation samanaikainen esiintyminen koituvat keynesiläisyyden kohtaloksi (Bird 2007). Taloustieteilijät samoin kuin poliittiset eliitit alkoivat korostaa kilpailukyvyyn merkitystä ja julkisten menojen kaitsemisen tärkeyttä (Jessop 2002; Fougner 2006).

Vuonna 2008 alkanut globaali finanssikriisi ja sitä seurannut eurokriisi saattelivat talouskurin idean ennennäkemättömän kirkkaihin parrasvaloihin. Poliittiset päättäjät Atlantin molemmin puolin turvautuivat koordinoitusti keynesiläiseen elvytyspolitiikkaan vaimentaakseen kriisin vaikutuksia ja pelastaakseen maailmantalouden romahdukselta. Vuonna 2010 suunta muuttui, kun finanssipolitiikassa alettiin korostaa velkaantumisen vastaista kamppailua ja julkisten menojen leikkauksia (Blyth 2013, 53–59; Whiteside 2016, 362–363). Muutos oli erityisen näkyvä Euroopassa, jossa menoleikkauksista haettiin vastausta vuonna 2010 toden teolla käynnistyneeseen eurokriisiin (Helgadóttir 2016).

Käännös on innostanut journalismin tutkijoita analysoimaan journalistisia esityksiä leikkauspolitiikasta. Tutkimus on osoittanut, miten valtavirtainen journalismi on legitimoinut talouskurin kriisin väistämättömäksi seuraukseksi. Uutisoidessaan Kreikan kriisistä vuosina 2009–2012 saksalainen *Bild*-tabloidilehti esitti Kreikalta vaaditut leikkaukset neutraaliksi taloudellisen asiantuntemuksen muodoksi (Mylonas 2012, 658). Valtavirtainen yhdysvaltalaisjournalismi puolestaan käsitteli vuosien 2009 ja 2010 aikana Kreikan kriisiä kreikkalaisten kansallisena epäonnistumisena, johon kuri oli arkijärkinen vastaus (Tracy 2012). Samaan tyyliin Britannian yleisradioyhtiö BBC esitti maan hallituksen leikkaukset tekniseksi ratkaisuksi velkakriisiin (Kay & Salter 2014), ja irlantilaisen uutismedian käsittelyssä maan pankkikriisistä tuli julkisen velan ongelma, joka edellytti leikkauksia julkiseen sektoriin (Preston & Silke 2014). Kaikkiaan euroopalainen sanomalehdistö suosi eurokriisiuutisoinnissaan vuosina 2010–2012 tulkintaa, joka nosti mantereen poliittisen eliitin strategian – leikkaukset ja rakenteelliset uudistukset – kriisin ensisijaiseksi ratkaisuksi (Ojala & Harjuniemi 2016).

Tutkimuksessa ei kuitenkaan ole vielä kiinnitetty huomiota siihen, miten journalismi on historiallisesti tulkinnut talouskurin ideaa. Tällöin kiinnostavia kysymyksiä ovat: Minkälaisia perusteluja talouskuri saa erilaisissa historiallisissa konteksteissa? Onko journalismin tapa ymmärtää talouskuri välttämättömyydeksi historiallinen ilmiö? Ja jos näin on, mistä johtuu, että ammattijournalismi on tulkinnut talouspo-

litiikkaa tavalla, joka vaikuttaa yksioikoiselta? Niinpä tarkastelen tässä artikkelissa, miten vaikutusvaltainen talouslehti *The Economist* on tulkinnut talouskurin ideaa vuosina 1947–2012. *The Economist* on kiinnostava tutkimuskohde, sillä siinä konkretisoi-tuu moni liberaalin ammattijournalismin ihanne.

The Economist tutkimuskohteena

Paperilehtenä kerran viikossa ilmestyvä *The Economist* on kiinnostava tutkimus-kohde vähintään kahdesta syystä. Ensinnäkin kyseessä on vaikutusvaltainen lehti. Lehden lukijakuntaan kuuluu vaikutusvaltaisia poliitikkoja, yritysjohtajia, virkamie-hiä ja finanssialan ammattilaisia (Starr 2004, 392). Näille ihmisille *The Economistin* ja *Financial Timesin* kaltaiset talouslehdet ovat viestintäverkostoja, joissa poliittiset ideat leviävät ja joiden avulla rakennetaan yhteistä maailmankuvaa (Parsons 1989; Davis 2003; Ojala 2017). Tässä *The Economistin* auktoriteettia tukee lehden kenties tunnetuin piirre eli anonymiteetti: lehden artikkeleilla ei yleensä ole nimettyä kirjoittajaa, vaan jutut pyrkivät puhumaan yhteisellä äänellä (Becken 2014, 127; *The Economist* 2017a).

Toiseksi lehdessä tiivistyy moni journalistinen ammatti-ihanne. Vuonna 1843 Bri-tanniassa perustettu lehti on havainnollinen tutkimuskohde journalististen ihanteiden ja poliittisten ideoiden suhteesta kiinnostuneille. Lehteä kuvataan uusliberaalien talo-usoppien tai globalisaation äänenkannattajaksi (Starr 2004; Poutanen ym. 2016), ja on totta, että historiallisesti *The Economistin* avoimena tavoitteena on ollut liberaalien poliittisten ideoiden, kuten vapaakaupan, edistäminen (Parsons 1989, 25; Edwards 1995, 2–3). *The Economist* on kuitenkin perustamisestaan alkaen korostanut faktojen ja järjen merkitystä journalisminsa uskottavuudelle. Lehti uskoi, että sen tavoitteet – viktoriaanisen kauppiasyhteisön sekä keski- ja yläluokan valistaminen liberaaliin talousajatteluun – saavutetaan vain painottamalla järkiperaistä keskustelua (Edwards 1995, 26). Kyseessä oli uranuurtaja talousjournalismissa, joka pyrki tarjoamaan luki-joilleen harkittua ja vahvasti faktoihin nojaavaa uutisointia (Parsons 1989, 26). Lehden perustaminen 1800-luvun puolivälissä osuu aikaan, jolloin poliittisesta kontrollista irtoava mutta toisaalta markkinoista riippuvaiseksi käyvä, ammattimaistuva liberaali sanomalehdistö alkoi puhua vapautuvan ja voimistuvan keskiluokan äänellä (ks. Con-boy 2004, 100–102).

Faktoihin ja järkeen perustuvan journalismin tavoittelu on ollut ominaista *The Economistille* myös lehden myöhemmissä vaiheissa. *The Economistin* ”analyttista” (Becken 2014, 127) journalismia leimaa tapa puhua järjen ja tieteen nimissä. Lehti korostaa vaativalle lukijakunnalle tarjoillun journalisminsa monipuolisuutta, älylli-syyttä, seikkaperäisyyttä ja keskusteleavuutta. Näitä hyveitä vaalimalla lehti pyrkii sel-keyttämään monimutkaisia poliittisia kysymyksiä ja edistämään taloudellista hyvin-vointia globaalilla tasolla (Starr 2004). Vaikka lehden journalistinen tyyli eittämättä poikkeaa neutraalimman uutisjournalismin sävystä, leimaavat lehteä monet objektiivisen journalismin piirteet ja tavoitteet. Lehti asemoi itsensä poliittisen vasemmisto-oikeisto-jaottelun ulkopuolelle, ”radikaaliin keskustaan”, mistä käsin se arvioi poliitti-

sia ideoita ja toimijoita sen mukaan, miten ne istuvat lehden liberaaliin agendaan (*The Economist* 2013). On tärkeää huomata, että tällainen tyyli on ominainen laatujournalismille, jota on 1900-luvun alun poliittisen kuohunnan jälkeen leimannut tapa nousta poliittisten konfliktien yläpuolelle vaalimaan valistuksen ja liberalismiin ihanteita: järkeä, totuutta ja konsensuksen etsimistä (Jutel 2016, 1133–1134). Talouspolitiikkaan liittyvissä kysymyksissä *The Economist* ilmentää journalismille ominaista ”realistista tyyliä” (Phelan 2014, 87–111), jonka mukaan journalistin tulee suojella yleisöä poliittisten ryhmien agitaatiolta ja tarkkailla poliittisia kysymyksiä taloudellisten tosiasioiden läpi. Tällaisista lähtökohdista on kiinnostavaa tarkastella, millä tavoin lehti on historiallisesti tulkinut talouskurin kaltaista kiisteltyä poliittista ideaa.

Genealoginen luenta ja analyysin aineisto

Tarkastelen *The Economistin* tapaa tulkita talouskurin ideaa analysoimalla lehden talouskurikirjoittelua vuosien 1947 ja 2012 välillä. Historialliseen kartoitukseen oivan työkalun tarjoaa Michel Foucault’n ajatteluun perustuva genealoginen luenta, joka kiinnittää huomiota erilaisiin järjen ja totuuden tuottamisen tapoihin sekä siihen, mikä tai kuka järjen ääntä käyttää (Foucault 1980; Kantola 2006, 17; Rose 1999, 30). Analyysini kohdistuu näin ollen ennen kaikkea siihen, mitä *The Economist* kulloinkin pitää järkevänä talouskurista kirjoittaessaan, samoin kuin siihen, miten tuo järki saa oikeutuksensa.

Toista vaikutusvaltaista talousjournalismin lippulaivaa *Financial Timesia* (*FT*) tutkineen Anu Kantolan mukaan keskeistä genealogisessa analyysissä on tunnistaa konflikteja ja tarkkailla sitä, miten erilaisia yhteentörmäyksiä ratkotaan. On siis pohdittava sitä, miten muodostuu poliittinen rationaliteetti, jonka sisällä ristiriidat voidaan ratkaista ”yleisen totuuden tai järjen nimissä” (Kantola 2006, 17). Ajatus juontaa Foucault’hon, jolle (journalismillekin keskeinen) liberalismiin aateperintö edustaa modernien yhteiskuntien keskeisintä totuuden tuottamisen tapaa. Vapautta lupaavan liberalismiin on kuitenkin painittava jatkuvasti sisäisten ristiriitojensa kanssa. Liberalismin vapaus ei ole sisäsyntyistä, vaan se on tuotettava erilaisin interventioin ja sitä on ylläpidettävä aktiivisesti muun muassa monenkirjavalla lainsäädännöllä (Foucault 2008, 64–65). Lisäksi liberalismi on alati jännitteisessä suhteessa politiikkaan ja demokratiaan: ne saattavat tuottaa liberalismiin periaatteet haastavia voimia ja liikkeitä (Mouffe 2009). Demokraattisia vapauksia korostava poliittinen liberalismi ja markkinoiden vapauttamiseen tähtäävä taloudellinen liberalismi ovatkin jatkuvasti vaarassa törmätä toisiinsa (Kantola 2006). Tämän vuoksi liberaalissa ajattelussa korostuvat usein erilaiset tavat rajoittaa politiikan tilaa: politiikan aitaamisen tapoja voivat olla esimerkiksi taloudelliset perussopimukset, joilla politiikkaa rajataan demokraattisen debatin ulkopuolelle liberaalin taloudellisen järjestyksen säilyttämisen nimissä (Bonefeldt 2017).

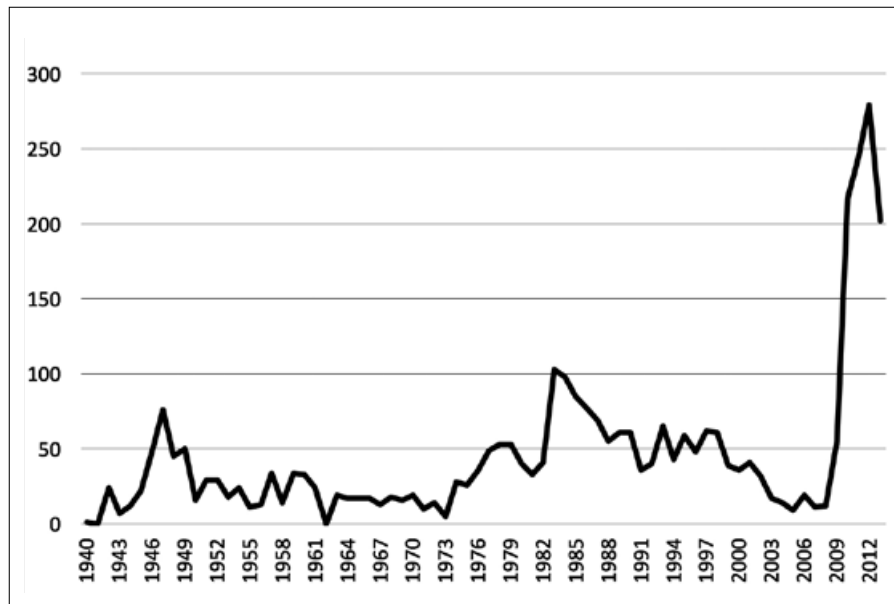
Näin ollen on siis tarkkailtava myös sitä, miten *The Economist* ratkoo erilaisia konflikteja ja ristiriitoja, joita talouskurin kaltainen poliittinen kysymys herättää. *FT:n* vaalijournalismia tutkineen Kantolan mukaan kiinnostavaa on tutkia eritoten sitä, miten

FT:n kiinteä historiallinen yhteys liberalismiin aateperintöön näkyy lehden tavassa kirjoittaa demokratiasta ja taloudesta, ja miten lehti sovittaa yhteen poliittisen ja taloudellisen liberalismien paikoin ristiriitaisia ihanteita. Samaan tyyliin *The Economistin* tapauksessa erityisen kiinnostavaa on tutkia lehden talouskirjoittelua lehden liberaalia historiaa ja lehden edustamia journalistisia ihanteita vasten. Tällä tavoin on mahdollista yrittää ymmärtää *The Economistin* – ja yleisemmin journalismin – talouspoliittisen järjelyn genealogiaa: hahmotella yhteyksiä nykyisten ja menneiden talouspolitiikkaan liittyvien puhetaiposten välille ja yrittää ymmärtää niiden kehitystä journalismin historian ja tavoitteiden valossa.

Tutkin tässä *The Economistin* talouskirjoittelua analysoimalla lehden artikkeleita, joissa esiintyy sana talouskuri (*austerity*). Tein lehden arkistoon² sanahaun sanalla *austerity* selvittääkseni, miten sanaa on käytetty lehdessä vuosien 1843 ja 2013 välillä. Tällä aikavälillä sana esiintyy 3357 artikkelissa (ks. kuvio 1). Sanaa käytettiin ensimmäisen kerran jo vuonna 1843, mutta kaikkiaan sanan käyttö on vähäistä ennen toista maailmansotaa.

Tällainen aineistonkeruutapaan liittyy myös ongelmia. Deacon (2007) käy ansiokkaasti läpi digitaalisten arkistojen käyttöön liittyviä ongelmia: on esimerkiksi mahdollista, että käytettäessä digitaalisia arkistoja alkuperäisten artikkelien tai fyysisten kopioiden sijasta analyysin kannalta oleellinen artikkeli saattaa jäädä tutkijalta huomaamatta. Kenties oleellista talouspoliittista keskustelua käydään artikkeleissa, joissa ei mainita suoraan sanaa ”talouskuri”. Näistä sudenkuopista huolimatta uskon, että tapani kerätä aineisto tarjoaa riittävän kattavan kuvan *The Economistin* talouskirjoittelusta.

Kuvio 1: Sanan ”austerity” sisältävien artikkelien määrä *The Economistissa* vuosina 1940–2013.

Aineiston ensimmäinen talouskurihuippu ajoittui toisen maailmansodan jälkeisille vuosille. Talouskurista kirjoittaminen lisääntyi jälleen 1970- ja 80-luvuilla, minkä jälkeen talouskuriartikkelien määrä väheni huomattavasti. Hiljaisten vuosien jälkeen keskustelu talouskurista saavutti ennennäkemättömät mittasuhteet globaalien finanssikriisien ja sitä seuranneen eurokriisin aikana.

Artikkelin analyysi keskittyy niihin kolmeen ajanjaksoon, joina keskustelu talouskurista käy kiivaimmillaan. Analysoitavana ovat keskustelun yleisimmät maantieteelliset ja poliittiset viittauskohteet näiltä ajanjaksoilta. Ajanjaksot sijoittuvat 1940-luvun lopulle, 1980-luvun alkuun ja 2010-luvun alkuun. Valitsin kultakin jaksolta analysoitaviksi kaksi eniten talouskuriartikkeleita sisältänyttä vuotta. Viimeinen jakso oli poikkeus, sillä valitsin analyysiin vuodet 2010 ja 2012 enkä vuotta 2011. Valitsin vuoden 2010, koska sen aikana keskustelu talouskurista lisääntyi räjähdysmäisesti ja vuosi vaikutti näin ollen erityisen tärkeältä. Analysoitavat vuodet olivat siis 1947, 1949, 1983, 1984, 2010 ja 2012.

Luin läpi sanan ”austerity” sisältäneet artikkelit näiltä vuosilta. Yleisimpien viittauskohteiden selvittämiseksi luokittelin artikkelin ensin sen mukaan, mitä maata tai aluetta artikkeleissa käsiteltiin. Luin artikkelit uudelleen läpi selvittääkseni tarkemmin myös artikkelien yleisimmät poliittiset viittauskohteet ja kootakseni suppeamman artikkeliaineiston tarkempaa laadullista analyysia varten (ks. Durham 2007, 63; Fürsich 2009, 240). Karsin aineistosta ensin pois artikkelit, joissa vain sivuttiin talouskurin teemaa. Olin kiinnostunut ennen kaikkea artikkeleista, joissa *The Economist* käsitteli talouskurin oikeutusta ja seurauksia. Luin ja karsin artikkeleja, kunnes käsillä oli tiivis mutta kokonaisvaltainen näyte *The Economist* -lehden talouskurikirjoittelusta. Lopullinen aineisto koostui 131 artikkelista. Näistä 30 on julkaistu ensimmäisen jaksoson aikana, 25 toisen ja 76 viimeisen jaksoson aikana.

Tulokset

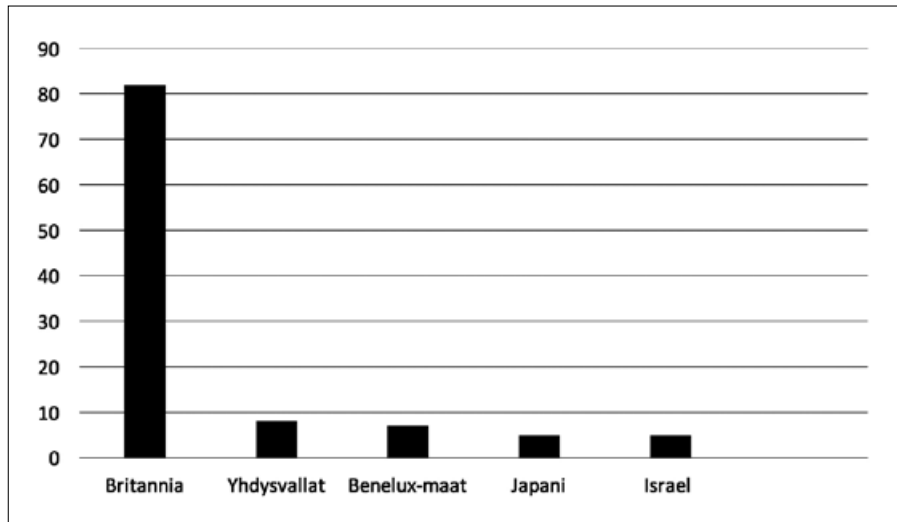
Esittelen seuraavaksi analyysin tulokset. Väitän, että kautta tutkimusjakson *The Economist* oikeuttaa talouskurin käytännöllisenä ratkaisuna talouspoliittisiin ongelmiin, jotka juontavat joko vaativiin taloudellisiin olosuhteisiin tai vääränlaisiin poliittisiin ajatusmalleihin. Tällöin lehti usein tunnustaa talouskurin ikävän puolen mutta järkeilee, että taloudelliset pakot eivät jätä kipeällä talouskurille vaihtoehtoja. Erityisen kiinnostavaa aineistossa on se, miten liberaali lehti käsittelee konflikteja, joissa kansa tai poliitikot kyseenalaistavat talouden faktoja tai markkinoiden vaatimuksia talouskurista. Tällöin politiikkaa saatetaan kuvata järjettömäksi tai tunteelliseksi: politiikka hankaloittaa lehden järjestyksessä käytännöllisen talouspolitiikan tekoa.

Talouskuria ei ole varaa löysätä – Sodanjälkeinen Britannia ja taloudelliset välttämättömyydet

Analyysin ensimmäinen ajanjakso sijoittui vuosiin 1947 ja 1949, jolloin talouskuria käsittelevien artikkelien yleisin viittauskohde oli Britannia (ks. kuvio 2). Toisen maailman-

sodan aikana komentotaloudeksi muutettua Britanniaa riivasi sodan jälkeen joukko taloudellisia ongelmia: mittavat velat, ulkomaankaupan alijäämä ja akuutti pula Yhdysvaltain dollareista (Kynaston 2007). Työväenpuolueen muodostama hallitus reagoi tilanteeseen talouskurilla, mikä merkitsi jatkoa sodanaikaiselle säännöstelypolitiikalle (Zweiniger-Bargielowska 2000). Sodanjälkeisessä Britanniassa talouskuri tarkoitti valtion vahvaa otetta taloudesta: ulkomaisten tavaroiden tuontia, teollista tuotantoa ja yksityistä kulutusta kontrolloitiin ja säännösteltiin inflaation kurissa pitämiseksi ja Britannian ulkomaankaupan alijäämän korjaamiseksi (Kynaston 2007).

Kuvio 2: *The Economistin* talouskuriartikkelien yleisimmät viittausskohteet vuosina 1947 ja 1949, artikkelien määrä.

The Economist käsitteli talouskuria tuskallisena, taloudellisen tilanteen sanelemana ratkaisuna Britannian viheliäiseen tilanteeseen. Britannian taloustilanne merkitsi lehden mukaan sitä, että maalla ei ollut mahdollisuuksia löysätä talouskuria, vaan sitä oli päinvastoin kiristettävä (*The Economist*, 20. 9.1947). Talouden synkkä tilanne pakotti maan kipeisiin ratkaisuihin: alijäämäinen ulkomaankauppa merkitsi sitä, että ”nykyisen tai tulevan talouskurin hellittämiselle ei ole perusteita” (13.12.1947). Lehti tiedosti, että sodasta toipuvat britit elivät puutteen ja niukkuuden keskellä, mikä johtui ”taloudellisista olosuhteista” (18.2.1947). Britannialla ei lehden mukaan ollut muuta vaihtoehtoa kuin jatkaa talouskuria, vaikka Britannian kansa oli ”suunnattoman väsynyt” siihen ja sen mukanaan tuomaan jokapäiväiseen ankeuteen (9.7.1949).

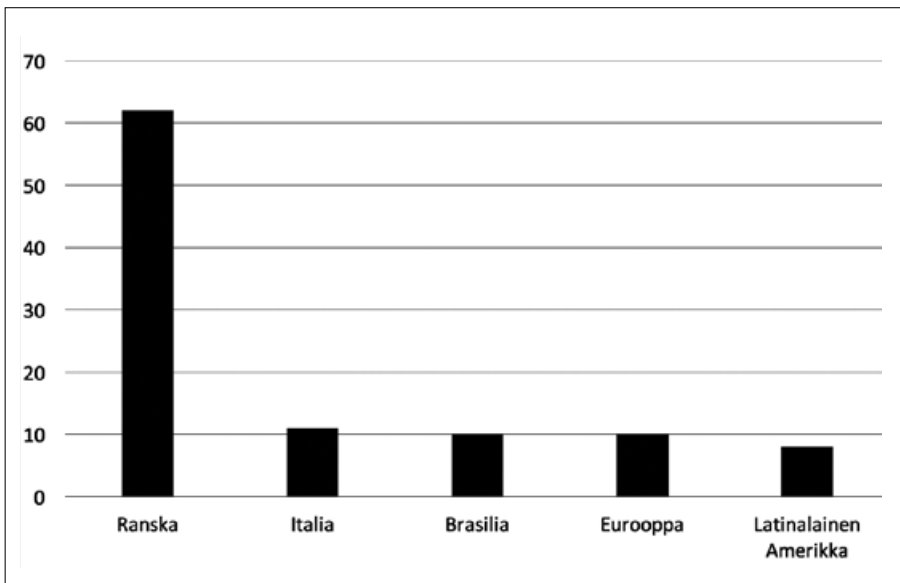
Sodanjälkeisessä Britanniassa talouskuri oli kiistelty poliittinen kysymys, ja oppositiopuolue konservatiivit vaati talouskurin ja sääntelyn höllentämistä sekä markkinoiden vapauttamista (Zweiniger-Bargielowska 2000, 4). Myöskään *The Economist* ei intoillut talouskurista. Liberaalina lehtenä se päinvastoin harmitteli sitä, että talous-

kuri merkitsi ”sosialistisen” valtion aktiivista sekaantumista taloudelliseen toimintaan (26.3.1949). Lehti oli kuitenkin hyväksynyt valtion roolin merkittävänä taloudellisena toimijana (Parsons 1989, 69–70), ja talouskuri oli lehdelle ennen kaikkea käytännöllinen ratkaisu, talouden kovien tosiasioiden vaatima toimenpide. Tällaisessa järjestyksessä talouskuria edellyttivät itsenäiset taloudelliset voimat, jotka eivät jättäneet tilaa vaihtoehtoille (vrt. Borriello 2017, 245).

Poliittisesti hankalaa mutta toimivaa – talouskuri ja siirtymä kohti järkeä Ranskassa

Toinen ajanjakso sijoittui vuosiin 1983 ja 1984, joiden aikana *The Economistin* talouskuriartikkelien yleisin viittauskohde oli Ranska ja maan sosialistipresidentin François Mitterrandin talouspolitiikka (ks. kuvio 3). Mitterrand valittiin Ranskan presidentiksi vuonna 1981. Kahden ensimmäisen vuotensa aikana Mitterrandin hallinto teki keynesiläistä talouspolitiikkaa eli pyrki vähentämään työttömyyttä julkisia menoja kasvattamalla (Hall 1986, 193–194). Vuonna 1983 Mitterrand kuitenkin muutti talouspolitiikkansa suuntaa, kun ulkomaankaupan alijäämä kasvoi ja maan valuutan frangin arvo sukelsi (Maes 2004; Bliet & Parguez 2008). Talouskurilla eli vähentämällä kotimaista kysyntää julkisia menoja leikkaamalla ja verotusta kiristämällä Mitterrand halusi suojella frangia, hillitä inflaatiota ja korjata ulkomaankaupan alijäämää (Hall 1986, 196–200).

Kuvio 3: *The Economistin* talouskuriartikkelien yleisimmät viittauskohdeet vuosina 1983 ja 1984, artikkelien määrä.

Toisen jakson aikana lehti tulkitsi talouskuria samaan tyyliin kuin muutamia vuosikymmeniä aiemmin: kurin puolesta puhuvat taloudelliset tosiasiat. Talouskuria edusti modernisaatiota: talouskurin kautta Ranska oli siirtymässä kohti nykyaikaa ja jättämässä ideologisen ja vanhakantaisen keynesiläisen talouspoliittisen ajatusmaailman taakseen. Uudistumista hankaloittivat kuitenkin poliitikot ja kansa, jotka olivat vaarassa livetä vanhentuneiden talouspoliittisten ideoiden kannalle (vrt. Kantola 2006).

Lehden tulkinnaassa menneisyyttä edustivat inflaatio ja alijäämä, joita vastaan Mitterrand viisaasti kamppaili talouskurilla (2.4.1983). Lehdelle Mitterrandin siirtymä merkitsi loikkaa kohti kurinalaista ja järkevää talouspolitiikka, vetäytymistä hallinnon ”hallitsemattomasta” keynesiläisestä politiikasta (17.11.1984). *The Economistin* mukaan talouskuripolitiikka tarkoitti sitä, että ”suositut mutta huonot päätökset” korvattiin ”epäsuosituilla mutta toimivilla päätöksillä” (15.10.1983).

Talouskuri merkitsi lehdelle arkipäivästä vastausta Ranskan taloudellisiin ongelmiin. *The Economistin* mukaan Ranska ja Mitterrand tekivät ”viisaasti” siirtyessään talouskuriin, vaikka teollisuuden ”modernisoinnissa” ja valtion taloudellisen roolin supistamisessa olikin lehden mukaan vielä paljon tehtävää (14.1.1984). Presidentti Mitterrand ja pääministeri Laurent Fabius veivät Ranskan taloutta entistä vakaampaan suuntaan talouskurin avulla (21.7.1984). Lehti kuvaili talouskurin väistämättömyyden hyväksyneitä sosialistipuolueen jäseniä ”realisteiksi” verraten heitä sellaisiin jäseniin, jotka halusivat palata menoja kasvattavaan politiikkaan ja protektionismiin (5.3.1983).

Tässä tulkinnaassa uhkana oli tarpeellisen talouskurin vesittyminen, kun poliitikot kipuilivat tyytymättömien äänestäjien ja eturyhmien paineen alla. Ongelmaksi muodostui se, että vanha talouspoliittinen ajattelu nautti äänestäjien ja eturyhmien suosiota, joten kivuliaille uudistuksille ja talouskurille oli vaikea löytää poliittista kannatusta. Talouden järki ja politiikka joutuivat näin törmäyskurssilla (ks. Kantola 2006). Lehdessä tämä törmäys näkyy taipumuksena kritisoida politiikkoja tahdon ja rohkeuden puutteesta. Talouskuri johti Ranskassa työttömyyden nousuun, minkä vuoksi Mitterrandia houkutti vetää ylleen ”protektionistinen takki” (4.6.1983) ja palata taloudelliseen nationalismiin. Lehden mukaan vaarana oli, että Mitterrand oli jälleen löytämässä vanhat ”ideologiset iskulauseensa” (24.11.1984) miellyttääkseen talouskurin ja nousevan työttömyyden koettelemia ammattiyhdistysliikettä ja poliittista vasemmostoa (24.3.1984).

Politiikan lyhytnäköinen logiikka oli uhka järkevälle talouspolitiikalle. Arvostusta lehdeltä keräsivät siis poliitikot, jotka pystyvät vastustamaan poliittisia houkutuslivesä talouskurista. Lehti kiitteli Ranskan valtiovarainministeriä Jacques Delorsia, joka oli onnistunut taivuttelemaan Mitterrandin talouskurin kannalle, rehelliseksi ja ”epädogmaattiseksi” poliitikoksi (3.4.1984). Samaa tyyliin markkinat nostettiin politiikan vastapainoksi, tuomariksi, joka pakotti järjen talouspolitiikkaan (vrt. Mårtensson 2000, 127–128). Lehti kirjoitti, miten Mitterrandia kiskoivat vastakkaisiin suuntiin toisaalta markkinat, jotka eivät vielä olleet ”vakuuttuneet” Mitterrandin talouskurilupausta, ja toisaalta ”poliittiset argumentit” (4.6.1983).

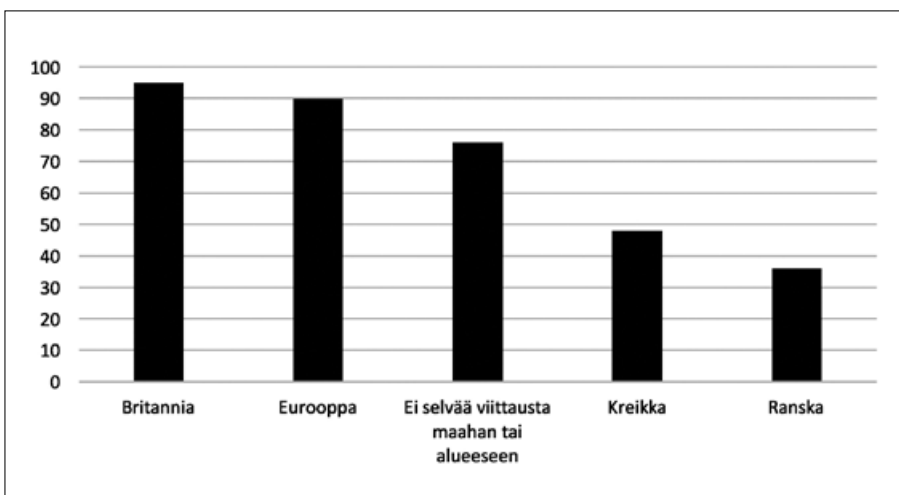
Velkavieroitusta elvytyksen jälkeen – Finanssikriisi ja käytännöllinen talouskuri

Vuodet 2010 ja 2012 olivat aineiston kolmas analyysijakso. *The Economistissa* käytiin tuolloin ennätysellisen kiivaasta keskustelua talouskurista, kun globaali talous oli vielä toipumassa finanssikriisistä ja eurokriisi koetteli Eurooppaa. Kun maailmantalous oli pelastettu romahdukselta keynesiläisellä elvytyspolitiikalla, siirtyi talouspolitiikan painopiste vuonna 2010 julkisten menojen karsimiseen ja veronkorotuksiin. Eri-tyisesti Euroopan keskuspankki ja Saksa vaativat leikkauksia elvytyksen tilalle (Blyth 2013, 59–62; Whiteside 2016, 362–365).

Eurooppalainen talouskuri oli vahvasti esillä lehdessä. Britannia, joka siirtyi leikkauslinjalle David Cameronin noustua maan pääministeriksi vuoden 2010 vaaleissa (ks. Wren-Lewis 2016), oli lehden talouskuriartikkelien yleisin viittauskohde. Tiiviisti kannoilla seurasivat artikkelit, joissa käsiteltiin joko Eurooppaa tai euroaluetta. Lehti käsitteli talouskuria taajaan myös yleisempänä ilmiönä, mistä kertoo suoraan mihinkään maahan tai alueeseen kiinnittymättömien artikkelien suuri määrä (kuvio 4).

Lehti tulkitsi talouskuria jälleen talouden tosiasioiden ja markkinoiden edellyttämänä välttämättömytenä. Talouden järjen vastavoimaksi nostettiin jälleen politiikka: lehti kritisoi politiikkoja näiden taipumuksesta vetäytyä leikkauksista tyytymättömien äänestäjien luoman paineen alla. Toisaalta eurokriisiä hoitavat poliitikot saattoivat lehden tulkinnassa hirttäytyä liiaksikin leikkauspolitiikkaan, joka hidasti Euroopan toipumista talouskriisistä. Lehti sätti kolmannen jakson aikana voimakkaasti eritoten Saksaa ”pakkomielteisestä” suhtautumisesta talouskuriin ja penäsi poliitikoilta pragmaattista suhtautumista leikkauksiin.

Kuvio 4: *The Economistin* talouskuriartikkelien yleisimmät viittauskohteet vuosina 2010 ja 2012 artikkelien määrää.

Ensisijaisesti lehti tulkitsi talouskuria kriisin väistämättömänä seurauksena: sitä tarvittiin, koska kansainväliset rahoitusmarkkinat olivat huolissaan finanssikriisin runtelemien maiden velkaantuneisuudesta ja julkistalouksien alijäämistä. Kirjoittaessaan Britannia maan vuoden 2010 parlamenttivaalien alla *The Economist* korosti, että maata odotti väistämättä talouskuri (10.4.2010). Lehden mukaan leikkaukset olivat ”inhottava totuus” – voittipa vaalit kuka hyvänsä (30.1.2010). Näin talouskurin logiikka ei jätä tilaa poliittisille vaihtoehdoille, vaan kuripolitiikan oikeutus rakentuu itsestään selvästä järjestyksestä (Borriello 2017): Britannialle talouskuri merkitsi mukaan taloudellisen ”tervejärjestyksen” palauttamista ja ”varojen mukaan elämistä” (10.4.2010).

Hallitusten oli eritoten Euroopassa ryhdyttävä päättäväisiin toimiin: elvytyksestä oli luovuttava ja velkaa kutistettava. Lehden mukaan tilanne oli ”yksinkertaisesti kestämätön”, kun velkataakat olivat kasvaneet ”entistä suuremmiksi” (3.4.2010). Elvytys, johon oli finanssikriisissä ryhdytty maailmantalouden vakauttamiseksi, oli johtanut tilanteeseen, jossa sekä markkinat että valtiot olivat liiaksi riippuvaisia julkisesta vallasta (6.2.2010). Maailmantalous oli nauttinut valtavan ”keynesiläisen cocktailin”, ja nyt oli aika aloittaa ”vieroitus” (13.2.2010). ”Talouskurin aika” lännessä oli *The Economistin* mukaan seuraus siitä, että talouskasvu oli edellisten vuosikymmenten aikana perustunut liiaksi velkaantumiseen: ”euforia” oli vallannut niin poliitikot kuin kuluttajat ja markkinat ja nyt maksettiin velkaantumisen hintaa talouskurilla (26.6.2010).

Lehden järjestyksessä markkinat toimivat jälleen hallituksia talouskuriin pakottavana voimana: markkinoiden luottamuksen menettänyt holtiton valtio saattoi talouskurilla jälleen nousta luottamuksen arvoiseksi (vrt. Durham 2007). Lehden mukaan Britannia seuranneet luottoluokitussyhtiöt ja sijoittajat antoivat vielä ”armon käydä oikeudesta” (27.3.2010), mutta maan seuraavan valtiovarainministerin olisi jo laadittava ”uskottava suunnitelma” valtiontalouden alijäämän supistamiseksi (25.3.2010). Markkinoilla odotettiin jo ”kärsimättöminä” talouskuria eurooppalaisilta valtioilta (6.3.2010). Eritoten Ranska ja sen julkinen talous olivat valtioiden luottokelpoisuutta seuraavien luottoluokitussyhtiöiden suurennuslasin alla (28.8.2010).

Ongelmaksi muodostui jälleen politiikka. Vaarana oli, että poliitikot laimentaisivat kuria, kun suuttuneet äänestäjät nousevat protestoimaan menoleikkauksia vastaan. Lehti kirjoitti, miten hallitukset ympäri Euroopan ”vetäytyvät talouskurista heti, kun ensimmäiset protestin merkit näkyvät” (6.3.2010). Sekä sijoittajat että ”tämä lehti” halusivat nähdä hallituksilta suunnitelmia menoleikkauksista, mutta lehden mukaan poliitikot hermoilivat äänestäjien mahdollisten reaktioiden vuoksi (9.1.2010).

Lehti myös kritisoi poliitikkoja talouskurin viemisestä liian pitkälle kriisin eniten koettelemissa maissa, kuten Kreikassa. Lehti vaati poliitikoilta tasapainoa leikkausten ja rakenteellisten uudistusten välille. Eurooppalainen ”talouskurihullutus” väärästi poliitikkojen agenda, *The Economist* kirjoitti kesällä 2010 viitaten kansainvälisen valuuttarahaston IMF:n analyysiin, jonka mukaan leikkauspolitiikan oheen kaivattaisiin talouskasvua edistäviä rakenteellisia uudistuksia (3.7.2010).

Kun Euroopan taloudellinen tilanne ei ottanut kohentuakseen, muuttui yleinen mielipide leikkauspolitiikkaa kohtaan kriittisemmäksi. Niin poliitikot, kansalaiset kuin mielipidevaikuttajatkin alkoivat pitää leikkauspolitiikkaa ongelmana. Vuonna 2012 François

Hollande nosti vaatimuksen eurooppalaisen talouskurin löysäämisestä presidentinvaalikampanjansa keskiöön ja haastoi Saksan, jonka talouspoliittiseen perinteeseen kuuluu ajatus tiukan budjettikurin hyveellisyydestä (Brunnermeir ym. 2016). Myös *The Economist* piti liiallista leikkauspolitiikkaa ongelmana, joka syvensi Euroopan taloudellista ahdinkoa. Talouskurista oli tullut vaarallinen fiksaatio. Lehti totesi, että Saksalla on ”pakkomielle” talouskurista (7.7.2012) ja että euroalueen pelastaminen edellyttää tämän ”teutonisen pakkomielteen” hillitsemistä (26.5.2012).

The Economistin mukaan talouskuria ei olisi pitänyt käsitellä ideologisena tai tunteellisena kysymyksenä. Kyse ei nimittäin ollut talouskurin tarpeellisuudesta vaan talouskurin ja rakenteellisten uudistusten tasapainosta: menoleikkauksien rinnalle tarvittiin kilpailukykyä kohentavia rakenteellisia uudistuksia, kuten työmarkkinoiden liberalisointia. Lehti huomasi, että keskustelusta oli tulossa ”teologista” ja ”uskonnollista” ja että ”tunteet käyvät kuumina” talouskurista ja sen seurauksista debatoitaessa (27.10. 2012). Tunteiden yläpuolelle asettuvalle *The Economistille* talouskurissa oli sen sijaan kyse käytännöllisestä ratkaisusta, jota markkinat ja talouden faktat edellyttivät. Lehti muistutti, että talouskuria ei tulisi ”karrikoida hyväksi tai pahaksi”: kyse ei ole siitä, onko alijäämiä leikattava vaan siitä, miten leikata niitä ”viisaasti” (27.10. 2012).

Järki ennen politiikkaa

Mark Blyth (2013, 14) huomauttaa, että talouskuria tulisi tarkastella ensisijaisesti poliittisena kysymyksenä. Talouskurin poliittista luonnetta ovat kuitenkin hämärtäneet paitsi poliittiset eliitit (Borriello 2017) myös journalistit. Finanssikriisin jälkeen journalismia on hallinnut ajatus talouskurin väistämättömyydestä, eikä talouskuria haastaville ideoille ole juuri ollut tilaa (Blumler 2014, 35; Kelsey ym. 2016, 11).

Ajatus kivuliaasta mutta välttämättömästä talouskurista on ollut läsnä *The Economistin* talouskurikirjoittelussa aina sodanjälkeisistä vuosista 2010-luvulle asti. Talouskurin oikeutuksen lehti löytää talouden tosiasioista ja markkinoiden vaatimuksista: milloin kivuliasta talouskuria edellyttää alijäämäinen kauppatase kuten sodanjälkeisessä Isossa-Britanniassa, milloin taas uusliberaali vaatimus keynesiläisen hyvinvointivaltion modernisoinnista kuten 1980-luvun Ranskassa. Eurokriisin aikana talouskurille ei ollut vaihtoehtoa, kun markkinat epäilivät kriisin runtelemien maiden velanmaksukykyä. *The Economistin* historiallisessa järkeilyssä talouskuria edellyttävät markkinat tai taloudelliset faktat, jotka lehti asettaa vastakkain politiikan lyhytnäköisyyden kanssa. Tällainen tulkinta on ”ekonomistinen” (Arrese & Vara 2015, 153), sillä talouden logiikka esitetään siinä ylivertaisena poliittisiin ideoihin ja aloitteisiin nähden (Kantola 2006). Taulukko 1 tiivistää talouden ja politiikan vastakkainasettelun *The Economistin* talouskurikirjoittelussa.

Taulukko 1: Talous ja politiikka The Economistin talouskurikirjoittelussa.

Talous	Politiikka
Järkevää	Järjetöntä
Pragmaattista	Ideologista
Faktat	Tunteet
Markkinoiden vaatimukset	Poliittiset vaatimukset

Yhteenveto: Liberaali journalismi ja demokraattinen paradoksi

Tarkastelin tässä artikkelissa journalismin ja talouskurin ideaa historiallisessa valossa. Lähdin selvittämään, miten vaikutusvaltainen talouslehti *The Economist* on tulkinut talouskurin ideaa vuosien 1947 ja 2012 välillä. Foucault’laiseen genealogiseen metodiin tukeutuen artikkelin tavoitteena oli lisäksi ymmärtää talouskuriin liittyvien puhe- tapojen syntyä journalismin historiallisia ammatti-ihanteita vasten. Paikansin lehden talouskurikirjoittelusta paitsi erilaisia totuuden ja järjen tuottamisen tapoja myös tapoja sovittelua talouskurin kaltaiseen kiistanalaiseen poliittiseen ideaan liittyviä konflikteja. Näin olisi mahdollista hahmotella *The Economistin* ja laajemmin journalismin talouskurikirjoittelun ”poliittista rationaliteettia” (ks. Kantola 2006, 17), jonka avulla poliittisia kiistoja voidaan ratkaista yhteisen hyvän tai järjen nimissä.

Artikkelin tulokset tukevat kriittisten journalismin tutkijoiden analyysseja, joiden mukaan journalismi on finanssikriisin jälkeen esittänyt talouskurin kipeänä mutta välttämättömänä reaktiona kriisiin (Tracy 2012; Mylonas 2012; Kay & Salter 2014; Preston & Silke 2014; Doudaki ym. 2016; Basu 2017). Analyysini mukaan ajatus väistämättömästä talouskurista on pysynyt hämmästyttävän samankaltaisena sodanjälkeisistä vuosista aina 2010-luvulle asti, vaikka itse talouskurin käsitteen merkitys on vaihdellut jonkin verran. *The Economist* on kirjoittanut talouskurista erilaisissa historiallisissa ja poliittisissa yhteyksissä, mutta viesti on pysynyt samankaltaisena: talouskuri on tapa tuoda järkeä maailmaan, jota ovat koetelleet ankarat taloudelliset olosuhteet tai poliittisesti viehättävät mutta taloudellisesti järjettömät ideat. Lehti myös kritisoi poliitikkoja talouskurin ylivoimaisuudesta, mistä kertoo lehden kääntyminen saksalaisen talouskurin kriitikoksi eurokriisin aikana.

Journalismi on professio, joka objektiivisuuden ihanteineen toteuttaa valistuksen tavoitetta perinteisten vallankäytön muotojen järkipäisestä haastamisesta. Nykyisenkaltaisen liberaali journalismi on kehittynyt rinta rinnan säätyvaltaa kyseenalaistaneen porvariston kanssa (Conboy 2004), ja journalismissa on konkretisoitunut se modernin yhteiskunnan henki, jonka mukaan yhteiskuntia voidaan kehittää yhteisen hyvän nimissä järkeen ja faktapohjaiseen tietoon nojaten (Kantola 2016). Näin ollen journalismin käsitystä politiikasta leimaa rationalistisuus: ajatus siitä, että kiistoja ja konflikteja voidaan rationaalisen keskustelun pohjalta silotella osapuolet huomioiviksi

kompromisseiksi (Reunanen 2014). Tällainen politiikkakäsitys poikkeaa oleellisesti määritelmistä, joissa korostetaan poliittis-ideologisia kamppailuja ja niiden viime kädessä ratkaisematonta luonnetta (Mouffe 2005). Vaikka tässä artikkelissa tutkimuskohteena olleen *The Economistin* tapa toimia liberaalien poliittisten ideoiden puolestapuhujana (esim. Becken 2014, 127) eittämättä eroaa neutraalimman uutisjournalismin tyylistä, ilmentää lehti kirkkaasti monia journalismin ydinhanteita. *The Economist* asemoi itsensä ideologisesti ”äärikeskustaan” ja kertoo taistelevansa yhteiskunnallisia ”etuoikeuksia” vastaan (*The Economist* 2017b). Siten lehdessä konkretisoituu liberaalin journalismin rationalistinen eetos, jossa journalisti asemoi itsensä omia etujaan ajavien ryhmittymien yläpuolella, yhteistä hyvää ja totuutta edustamaan (Phelan 2014, 87–111; Jutel 2016, 1134).

Kun liberaalissa, järjen ja valistuksen ihanteiden puolelle asettuvassa journalismissa käsitellään talouspolitiikkaan liittyviä kiistanalaisia kysymyksiä, saattavat liberalismien eri elementit joutua törmäyskurssille. Journalismin itseymmärrykseen liittyy kiinteästi liberaali tarina journalismista voimana, joka toteuttaa demokraattista tehtäväänsä kansaa edustavana neljäntenä valtiomahtina (Curran 2002, 4–8). Samaan aikaan kansa saattaa eritoten talousjournalismissa näyttäytyä irrationaalisenä ongelmana markkinaliberaalille kehityskertomukselle, jossa kansantalouksia ja markkinoita liberalisoidaan järjen nimissä (Kantola 2006). Näin ollen liberaali *The Economist* joutuu sovittelutyöhön, kun äänestäjät ja poliitikot nousevat uudistamispainesta ja markkinoiden vaatimuksista kumpuavaa talouskuripolitiikkaa vastaan. Poliitikasta tulee ongelmallista: lyhytnäköisten äänestäjien tai eturyhmäintressien tahtoon alistetut poliitikot eivät pysty tekemään vaikeita mutta tarpeellisia päätöksiä. Journalismi on tällöin liberalismien ”demokraattisen paradoksin” (Mouffe 2009) äärellä: mitä tehdä, kun demokraattisessa yhteiskunnassa politiikka tuottaa antiliberaaleja poliittisia aloitteita? *The Economistissa* yhteisen hyvän tai järjen nimissä ristiriitoja sovitteleva poliittinen rationaliteetti rakentuu tällöin ennen kaikkea politiikasta irralleen nostettujen talouden faktojen ja markkinoiden vaatimusten varaa. Tätä voi pitää ammattijournalismin vastauksena liberalismien dilemmaan ja yrityksenä suojella liberalismia sellaisilta demokraattisilta kehityskuluilta, jotka haastavat markkinayhteiskunnan perusperiaatteet (ks. Macpherson 1962, 271–277).

Viitteet

- 1 Tässä artikkelissa sanalla talouskuri tarkoitetaan säännönmukaisesti englannin kielen sanaa ”austerity”.
- 2 Ks. <http://find.galegroup.com/econ/dispatchBasicSearch.do?prodId=ECON&userGroupName=tradeshow5>

Kirjallisuus

- Anderson, Barry, & Minneman, Elizabeth (2014). The abuse and misuse of the term “austerity”: Implications for OECD countries. *OECD Journal on Budgeting* 14:1, 109–122.
- Arrese, Ángel, & Vara, Alfonso (2015). Divergent perspectives? Financial newspapers and the general interest press. Teoksessa Pickard, Robert G. (toim.). *The Euro Crisis in the Media: Journalistic Coverage of Economic Crisis and European Institutions*. Lontoo: I.B. Tauris, 149–177.

- Basu, Laura (2017). Living within our means: The UK news construction of the austerity frame over time. *Journalism* 1–18. <https://doi.org/10.1177%2F1464884917708870>
- Baym, Geoffrey (2009). *From Cronkite to Colbert: The Evolution of Broadcast News*. New York: Oxford University Press.
- Becken, Susanne (2014). Oil depletion or a Market Problem? A framing analysis of peak oil in The Economist news magazine. *Energy Research @ Social Science* 2, 125–134. <https://doi.org/10.1016/j.erss.2014.03.018>
- Berry, Mike (2016). No alternative to austerity: How BBC broadcast news reported the deficit debate. *Media, Culture and Society* 38: 6, 844–863. <https://doi.org/10.1177/0163443715620931>
- Bird, Graham. (2007). Evolution in macroeconomics: principles, policy, and performance. Teoksessa Roy, Ravi K.; Denzay, Arthur T. & Willett, Thomas D. (toim.). *Neoliberalism: National and Regional Experiments with Global Ideas*. New York: Routledge, 97–115.
- Bliek, Jan-Gabriel & Parguez, Alain (2008). Mitterrand's turn to conservative economics: A revisionist history. *Challenge* 51: 2, 97–109. <https://doi.org/10.2753/0577-5132510208>
- Blumler, Jay G. (2014). Mediatization and democracy. Teoksessa Esser, Frank & Strömbäck, Jesper (toim.). *Mediatization of Politics: Understanding the Transformation of Western Democracies*. London: Palgrave Macmillan, 31–42.
- Blyth, Mark (2013). *Austerity: The History of a Dangerous Idea*. Oxford: Oxford University Press
- Bonefeldt, Werner (2017). Authoritarian liberalism: From Scmitt via ordoliberalism to the euro. *Critical Sociology* 43 (4–5), 747–761. <https://doi.org/10.1177/0896920516662695>
- Borriello, Arthur (2017). 'There is no alternative': How Italian and Spanish leaders' discourse obscured the political nature of austerity. *Discourse @ Society* 28: 3, 241–261. <https://doi.org/10.1177/0957926516687419>
- Brunnermeir, Markus K.; James, Harold & Landau, Jean-Pierre (2016). *The Euro and the Battle of Ideas*. Princeton: Princeton University Press.
- Conboy, Martin (2004). *Journalism: A Critical History*. London: Sage.
- Curran, James (2002). *Media and Power*. London: Routledge.
- Curran, James (1978). The press as an agency of social control: an historical perspective. Teoksessa Boyce, George; Curran, James & Wingate Pauline (toim.). *Newspaper History: From the 17th Century to the Present Day*. London: Constable, 51–78.
- Davis, Aeron (2003). Whither mass media and power? Evidence for a critical elite theory alternative. *Media, Culture @ Society* 25: 669–690. <https://doi.org/10.1177/01634437030255006>
- Deacon, David (2007). Yesterday's papers and today's technology: digital newspaper archives and 'push button content analysis'. *European Journal of Communication* 22 (1): 5–25.
- Deuze, Mark (2005). What is journalism: Professional identity and ideology of journalists reconsidered. *Journalism* 6: 4, 442–464. <https://doi.org/10.1177/1464884905056815>
- Doudaki, Vaia (2015). Legitimation mechanisms in the bailout discourse. *Javnost – The Public* 22: 1, 1–17.
- Doudaki, Vaia; Boubouka, Angeliki; Spyridou, Lia-Paschalia & Tzalavras, Christos (2016). Dependency, (non)liability and austerity news frames of bailout Greece. *European Journal of Communication* 31 (4): 426–445. <https://doi.org/10.1177/0267323116655510>
- Durham, Frank D. (2007). Framing the state in globalization: The Financial Times' coverage of the 1997 Thai currency crisis. *Critical Studies in Media Communication* 24: 1, 57–76. <https://doi.org/10.1080/07393180701214538>
- Edwards, Ruth Dudley (1995). *The Pursuit of Reason: The Economist 1843–1993*. Boston: Harvard Business School Press.
- Entman, Robert (1989). *Democracy Without Citizens. Media and the Decay of American Politics*. New York: Oxford University Press.
- Fougner, Tore (2006). The State, international competitiveness and neoliberal globalisation: Is there a future beyond the "competition state"? *Review of International Studies* 32: 1, 165–185. <https://doi.org/10.1017/S0260210506006978>
- Foucault, Michel (1980). Truth and power. Teoksessa Gordon, Colin (toim.). *Power/Knowledge*. New York: Vintage Books, 109–134.
- Foucault, Michel (2008). *The Birth of Biopolitics: Lectures at the Collège de France 1978–1979*. New York: Palgrave Macmillan.

- Fürsich, Elfriede (2009). In defence of textual Analysis. *Journalism Studies* 10: 2, 238–252. <https://doi.org/10.1080/14616700802374050>
- Habermas, Jürgen (2004). *Julkisuuden rakennemuutos: tutkimus yhdestä kansalaisyhteiskunnan kategoriasta*. Tampere: Vastapaino.
- Hall, Peter A. (1986). *Governing the Economy: The Politics of State Intervention in Britain and France*. Cambridge: Polity Press.
- Hall, Stuart; Critcher, Chas; Jefferson, Tony; Clarke, John & Roberts, Brian (1978). *Policing the Crisis: Mugging, The State, and Law and Order*. London: Macmillan. <https://doi.org/10.1007/978-1-349-15881-2>
- Hallin, Daniel (1992). The passing of “high modernism” of American journalism. *Journal of Communication* 42: 3, 14–25. <https://doi.org/10.1111/j.1460-2466.1992.tb00794.x>
- Harjunieniemi, Timo; Herkman, Juha & Ojala, Markus (2015). Eurokriisin politisoituminen suomalaisissa sanomalehdissä. *Media & viestintä* 38:1, 1–22. <https://doi.org/10.23983/mv.62100>
- Helgadóttir, Oddný (2016). The Bocconi boys Go to Brussels: Italian economic ideas, professional networks and European austerity. *Journal of European Public Policy* 23: 3, 392–409. <https://doi.org/10.1080/13501763.2015.1106573>
- Herman, Edward S. & Chomsky, Noam (1988). *Manufacturing Consent: The Political Economy of the Mass Media*. New York: Pantheon Books.
- Jacobsson, Diana (2016). Business elite competition or a common concern? *Journalism Studies*, 1–21. Saatavilla: doi.org/10.1080/1461670X.2016.1164615 (luettu 13.11.2017).
- Jessop, Bob (2002). *The Future of the Capitalist State*. Cambridge: Polity.
- Jutel, Olivier (2016). The liberal field of journalism and the political – The New York Times, Fox News and the Tea Party. *Journalism* 17:8, 1129–1145. <https://doi.org/10.1177/1464884915599949>
- Kantola, Anu (2006). Imperiumin järki: Financial Timesin poliittinen järjestys. *Tiedotustutkimus* 2006:2, 14–29.
- Kantola, Anu (2011). Modernin julkisuuden teoria ja käytännöt. Teoksessa Kantola, Anu (toim.). *Hetken hallitsijat: Julkinen elämä nytkeassa yhteiskunnassa*. Helsinki: Gaudeamus, 17–42.
- Kantola, Anu (2016). Liquid journalism. Teoksessa Witschge, Tamara; Anderson, C.W.; Domingo, David & Hermida, Alfred (toim.). *The Sage Handbook of Digital Journalism*. London: Sage, 424–443.
- Kay, Jilly & Salter, Lee (2014). Framing the cuts: An analysis of the BBC’s discursive framing of the ConDem cuts agenda. *Journalism* 15: 6, 754–772. <https://doi.org/10.1177/1464884913501835>
- Kelsey, Darren; Mueller, Frank; Whittle, Andrea & KhosraviNik, Majid (2016). Financial crisis and austerity: Interdisciplinary concerns in critical discourse studies. *Critical Discourse Studies* 13: 1, 1–19. <https://doi.org/10.1080/17405904.2015.1074600>
- Koivisto, Juha; Mäki, Markku & Uusitupa Timo (1995). Esipuhe. Teoksessa Koivisto, Juha; Mäki, Markku & Uusitupa, Timo (toim.). *Mitä on valistus?* Tampere: Vastapaino
- Kynaston, David (2007). *Austerity Britain 1945–1951*. London: Bloomsbury.
- Maatsch, Aleksandra (2014). Are we all austerians Now? An analysis of national parliamentary parties positioning on anti-crisis measures in the eurozone. *Journal of European Public Policy* 21: 1, 96–115. <https://doi.org/10.1080/13501763.2013.829582>
- Maes, Ivo (2004). On the origins of the Franco-German EMU controversies. *European Journal of Law and Economics* 17, 21–39. <https://doi.org/10.1023/A:1026333808962>
- Macpherson, C.B. (1962). *The Political Theory of Possessive Individualism: Hobbes to Locke*. Oxford: Oxford University Press.
- Mouffe, Chantal (2005). *On the Political*. London: Routledge.
- Mouffe, Chantal (2009). *The Democratic Paradox*. London: Verso.
- Mylonas, Yiannis (2012). Media and the economic crisis of the EU: The ‘culturalization’ of a systemic Crisis and Bild-Zeitungs framing of Greece. *TripleC: Communication, Capitalism & Critique: Journal for a Global Sustainable Information Society* 10: 2, 646–671. <https://doi.org/10.31269/triplec.v10i2.380>
- Mylonas, Yiannis (2014). Crisis, austerity and opposition in mainstream media discourses of Greece. *Critical Discourse Studies* 11:3, 305–321. <https://doi.org/10.1080/17405904.2014.915862>
- Mårtensson, Bo (2000). Between state and the market: The economy in Swedish television news. Teoksessa Gavin, Neil T. (toim.) *The Economy, Media and Public Knowledge*. London: Leicester University Press, 112–134.

- Ojala, Markus (2017). *The Making of Global Elite: Global Economy and the Davos Man in Financial Times 2001–2011*. Helsinki: Unigrafia.
- Ojala, Markus & Harjuniemi, Timo (2016). Mediating the German ideology: Ordoliberal framing in European press coverage of the eurozone crisis. *Journal of Contemporary European Studies* 24:3, 414–430. <https://doi.org/10.1080/14782804.2015.1135109>
- Parsons, Wayne (1989). *The Power of The Financial Press: Journalism and Economic Opinion in Britain and America*. London: Edward Elgar.
- Pedroso, Antonio J. N. & Undurraga, Tomás (2017). The elective affinity between elite journalists and mainstream economists in Brasil. *Journalism Studies*. <https://doi.org/10.1080/1461670X.2017.1334572>
- Phelan, Sean (2014). *Neoliberalism, Media and the Political*. New York: Palgrave Macmillan.
- Philo, Greg; Hewitt, John & Beharrell, Peter. (1995). And now they're out again. Teoksessa Philo, Greg (toim.) *Glasgow Media Group Reader, Volume 2*. London: Routledge, 3–36.
- Poutanen, Seppo; Kovalainen, Anne & Jännäri, Jatta (2016). Construction of the female global top manager in The Economist. *International Journal of Media & Cultural Politics*, 12: 2, 193–212.
- Preston, Paschal & Silke, Henry (2014). Ireland—from neoliberal champion to ‘the eye of the storm’. *Javnost – The Public* 21: 4, 5–23. <https://doi.org/10.1080/13183222.2014.11077100>
- Pöyhntäri, Reeta; Väli-veronen, Jari & Ahva, Laura (2016). Suomalaisen journalistin itseymmärrys muutosten keskellä. *Media & viestintä* 39: 1, 1–23. <https://doi.org/10.23983/mv.61434>
- Raeijmaekers, Daniëlle, & Maesele, Pieter (2017). In objectivity we trust? Pluralism, consensus, and ideology in journalism Studies. *Journalism* 18: 6, 647–663. <https://doi.org/10.1177/1464884915614244>
- Reunanen, Esa (2014). Toimittajan poliittinen identiteetti – Aktiivinen aatteenkannattaja, passiivinen puhelinpylväs vai jotain ihan muuta? Teoksessa Luostarinen, Heikki & Raittila, Pentti (toim.). *Journalistin vapaus*. Tampere: Vastapaino, 46–73.
- Rose, Nikolas (1999). *Powers of Freedom: Reframing Political Thought*. Cambridge: Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/CBO9780511488856>
- Schudson, Michael (2001). The objectivity norm in American journalism. *Journalism* 2: 2, 149–170. <https://doi.org/10.1177/146488490100200201>
- Starr, Martha (2004). Reading The Economist on globalisation: Knowledge, identity and power. *Global Society* 18: 4, 373–395. <https://doi.org/10.1080/1360082042000272463>
- Tracy, James F (2012). Covering “financial terrorism”. *Journalism Practice* 6: 4, 513–529. <https://doi.org/10.1080/17512786.2011.633789>
- Touraine, Alan (1990). The Idea of revolution. *Theory, Culture & Society* 7, 121–141. <https://doi.org/10.1177/026327690007002009>
- The Economist (2013). Is The Economist left- or right-wing? *The Economist* 3.9.2013. Saatavilla: <https://www.economist.com/blogs/economist-explains/2013/09/economist-explains-itself-o> (luettu 6.3.2018).
- The Economist (2017a). Editorial philosophy. *The Economist*. Saatavilla: http://www.economistgroup.com/what_we_do/editorial_philosophy.html (luettu 6.3.2018).
- The Economist (2017b). About us. *The Economist*. Saatavilla: <https://www.economist.com/help/about-us> (luettu 6.3.2018).
- Whiteside, Heather (2016). Neoliberalism as austerity: The theory, practice and purpose of fiscal restraint since the 1970s. Teoksessa Springer, Simon; Birch Kean & MacLeavy Julie (toim.). *The Handbook of Neoliberalism*. New York: Routledge, 361–370.
- Wren-Lewis, Simon (2016). A General Theory of Austerity. BSG Working Paper Series. Saatavilla: <https://www.bsg.ox.ac.uk/sites/www.bsg.ox.ac.uk/files/documents/BSG-WP-2016-014.pdf> (luettu 13.11.2017).
- Zelizer, Barbie (2004). When facts, truth, and reality are God-terms: On journalism’s uneasy place in cultural studies. *Communication and Critical/Cultural Studies* 1: 1, 100–119. <https://doi.org/10.1080/1479142042000180953>
- Zweiniger–Bargielowska, Ina (2000). *Austerity in Britain: Rationing, Controls and Consumption 1939–1955*. Oxford: Oxford University Press.